

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

388

Vragen van het lid **Van der Laan** (D66) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het bericht «Pestgedrag, intimidatie en seksuele relaties tussen hoogleraren en studenten op Radboud Universiteit»* (ingezonden 11 oktober 2023).

Antwoord van Minister **Dijkgraaf** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 13 november 2023).

Vraag 1

Kunt u reflecteren op het bericht in de Gelderlander en het Algemeen Dagblad over het onderzoek dat is gedaan door de Gelderlander naar wat zij benoemen als een «structureel probleem» van pestgedrag, (seksuele) intimidatie en seksisme op de Radboud Universiteit?¹

Antwoord 1

Een universiteit – en elke onderwijsinstelling – moet een plek zijn waar je je veilig voelt en waar je op een respectvolle manier met elkaar omgaat. Op zo'n plek is geen ruimte voor pestgedrag, (seksuele) intimidatie en seksisme. Ik vind het vreselijk dat verschillende medewerkers en studenten van de Radboud Universiteit dergelijk ongewenst gedrag hebben ervaren. Onderwijsinstellingen zijn verantwoordelijk voor het bieden van een veilige leer- en werkomgeving, waarin iedereen zich thuis voelt en zich kan ontplooien. De voorvallen waarover de Gelderlander en het Algemeen Dagblad hebben bericht, laten zien dat dit niet altijd makkelijk is en niet altijd vlekkeloos verloopt, zelfs wanneer instellingen beschikken over voorzieningen als vertrouwenspersonen en meldpunten. Daarmee laat het ook zien dat het waarborgen van een veilige werk- en leeromgeving blijvende aandacht behoeft. Om dit te stimuleren en ondersteunen heb ik in het Bestuursakkoord hoger onderwijs en wetenschap 2022 afspraken gemaakt met onderwijsinstellingen om de sociale veiligheid te verbeteren. Daarnaast heb ik recent een integrale aanpak gepresenteerd voor het bevorderen van sociale veiligheid in het hoger onderwijs. Hiermee wil ik het huidige beleid rond sociale veiligheid binnen het hoger onderwijs en wetenschap versterken.

¹ de Gelderlander, 30 september 2023, «Pestgedrag, intimidatie en seksuele relaties tussen hoogleraren en studenten: op de Radboud Universiteit «overleef je alleen als je sterk bent»» en Algemeen Dagblad, 6 oktober 2023, «Hoe hoogleraar H. 20 jaar lang zijn gang ging: «Ga je mee naar mijn kamer? Ik wil je alleen even ruiken»».

Vraag 2

Kunt u reflecteren op de berichtgeving dat op drie universiteiten grensoverschrijdend gedrag onder de radar is gebleven? Hoe beoordeelt u de meldstructuur?

Antwoord 2

Het Algemeen Dagblad heeft geschreven over een hoogleraar over wie op drie universiteiten signalen en meldingen zijn binnengekomen over grensoverschrijdend gedrag. Ik betreur het ten eerste dat verschillende betrokkenen aangeven ongewenst gedrag te hebben ervaren. Er ligt een grote verantwoordelijkheid bij het bestuur en management van instellingen om te zorgen voor een leer- en werkomgeving waar iedereen zich veilig en thuis voelt. Dat betekent wanneer onveilige situaties zich onverhoopt voordoen, dat meldingen serieus worden genomen en dat daarop kordaat, zorgvuldig en transparant actie wordt ondernomen. In deze casus is er duidelijk iets niet goed gegaan. Of dit te wijten is aan een falende meldstructuur, kan ik niet beoordelen. Wel concludeerde de Inspectie van het Onderwijs al eerder dat meld- en klachtvoorzieningen in het hoger onderwijs helaas niet altijd op orde zijn.² Naar aanleiding hiervan heb ik in mijn Kamerbrief over mijn integrale aanpak sociale veiligheid aanvullende maatregelen aangekondigd, zoals een onderzoek naar de kwaliteit van klachtenprocedures.

Vraag 3, 4 en 5

Is het bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bekend of de meldstructuur op onderwijsinstellingen op dit moment tekortschiet? Bent u het ermee eens dat deze meldstructuur verbeterd moet worden en dat er adequater moet worden gehandeld bij meldingen? Wat gaat u doen om deze meldstructuren te verbeteren?

Antwoord 3, 4 en 5

De Inspectie van het Onderwijs concludeerde eerder dat de voorzieningen voor klachten en meldingen op instellingen niet altijd op orde zijn³. Zo weten studenten en medewerkers niet altijd waar ze terecht kunnen met een klacht. Ook hebben ze onvoldoende vertrouwen dat een klacht serieus genomen wordt. Klachten leiden daarnaast lang niet altijd tot een oplossing. Als gevolg hiervan wordt er niet altijd melding gemaakt. Klachten die een basis hebben in structurele oorzaken worden regelmatig gereduceerd tot slechts incidenten. Daardoor zorgen klachten niet voor de noodzakelijke verandering en worden oorzaken die in de structuur van een organisatie besloten liggen, niet aangepakt.

In mijn kamerbrief over mijn integrale aanpak sociale veiligheid kondigde ik reeds verschillende maatregelen aan die bij moeten dragen aan het verbeteren van klacht- en meldstructuren. Zo expliciteer ik de plicht van de instelling om zorg te dragen voor sociale veiligheid middels het opnemen van een zorgplicht in de wet, en breid ik de overleg-, meld- en aangifteplicht van instellingen uit. Ook zal aanvullend onderzoek worden verricht om een beter beeld te krijgen van de kwaliteit van klachtenprocedures, de informatie erover en de tevredenheid over de procedures. Ook onderzoek ik hierbij mogelijkheden om deze systemen en procedures te verbeteren, bijvoorbeeld middels anoniem melden of een onafhankelijk punt buiten de instelling voor steun en advies.

Daarnaast wil ik middels een landelijk programma onderwijsinstellingen helpen om het beleid rond sociale veiligheid te verbeteren. Dit programma moet de samenwerking tussen universiteiten en hogescholen stimuleren en zorgen voor verandering. Daarbij ligt de nadruk op de organisatiestructuur (en de machtsrelaties daarbinnen), de cultuur en het systeem.

² Inspectie van het Onderwijs (2022). Studenten over de klachtenprocedure in het hoger onderwijs

³ Inspectie van het Onderwijs (2022). Studenten over de klachtenprocedure in het hoger onderwijs

Vraag 6

Op welke manier is er de afgelopen tijd gewerkt aan het verbeteren van de structuur bij meldingen over sociale veiligheid? Welke rol spelen ombudspersonen daarbij? Op welke manier wordt hierbij ingezet op verbetering?

Antwoord 6

De verantwoordelijkheid om te zorgen voor een leer- en werkomgeving waar iedereen zich veilig en thuis voelt ligt bij het bestuur en management van instellingen. Dit betekent dat het aan de instellingen zelf is om de meld- en klachtvoorziening, evenals de voorzieningen eromheen, zoals de informatievoorziening, in te richten op een manier die aansluit op de wensen en behoeftes van studenten en medewerkers en daarmee bijdraagt aan een veilige omgeving. Instellingen beschikken reeds over meld- en klachtvoorzieningen binnen de eigen organisaties. Dat is ook nodig gelet op de verantwoordelijkheid die zij reeds hebben op grond van de Arbowet om te zorgen voor een veilige werkomgeving. Het is mij niet bekend welke stappen individuele instellingen reeds op eigen initiatief hebben gezet om hun meldstructuur te verbeteren, noch welke rol ombudspersonen daarbij spelen. Wel heb ik naar aanleiding van de recente berichtgeving in de bestuurlijke overleggen met VH en UNL laten weten de signalen zorgwekkend te vinden. Tevens heb ik de urgentie uitgesproken om stevig door te pakken en tot een constructieve basis voor samenwerking te komen zodat een Regiegroep kan worden ingesteld die zo snel mogelijk aan de slag gaat met het uitrollen van een landelijk programma op sociale veiligheid. Aan dit programma werk ik momenteel in samenspraak met de relevante stakeholders, waaronder UNL, VH en de studentenorganisaties.

Vraag 7

Welke mogelijkheden ziet u om de onafhankelijkheid van vertrouwenspersonen te verstevigen? Hoe staat u tegenover het idee van onafhankelijke vertrouwenspersonen op elke instelling die niet in dienst zijn van de instelling maar bijvoorbeeld van het ministerie of de inspectie?

Antwoord 7

Ik betreur het wanneer studenten of werknemers zich niet veilig genoeg voelen bij vertrouwenspersonen die in dienst zijn van de onderwijsinstelling, waardoor hun onafhankelijkheid in twijfel wordt getrokken. In mijn kamerbrief over mijn integrale aanpak sociale veiligheid kondigde ik reeds aan dat ik middels aanvullend onderzoek een beter beeld wil krijgen van de kwaliteit van klachtenprocedures, de informatie erover en de tevredenheid over de procedures. Ook onderzoek ik mogelijkheden om deze systemen en procedures te verbeteren, bijvoorbeeld middels anoniem melden of een onafhankelijk punt buiten de instelling voor steun en advies. Ik zal uw Kamer over de inzichten uit het onderzoek te zijner tijd nader informeren.

Vraag 8

Bent u het ermee eens dat het zeer kwalijk is dat grensoverschrijdend gedrag door een hoogleraar op drie verschillende universiteiten heeft kunnen plaatsvinden omdat signalen onderling niet zijn uitgewisseld, aangezien onderwijsinstellingen daartoe niet verplicht zijn volgens de huidige regelgeving?

Antwoord 8

Ik betreur ten eerste dat er op instellingen gebeurtenissen zijn voorgevallen waardoor studenten en medewerkers sociale onveiligheid hebben ervaren. Het klopt dat instellingen niet verplicht zijn om signalen onderling uit te wisselen. Een dergelijke verplichting zou ook op belemmeringen vanuit de privacy wet- en regelgeving stuiten. Zo is het uitwisselen van dergelijke gegevens enkel in zeer uitzonderlijke gevallen mogelijk, bijvoorbeeld als er sprake is van een gerechtvaardigd belang waarbij het belang van delen van persoonsgegevens tussen werkgevers zwaarder weegt dan het privacybelang van de betrokkene. De complexiteit hiervan wordt geïllustreerd door een recente casus in de sportsector.

In de sportsector werd recentelijk een Data Protection Impact Assessment (DPIA), een assessment gegevensverwerking, uitgevoerd voor het centrum Veilige Sport. Dit centrum fungeerde als meldpunt binnen de sportsector

waarin gegevens van vermeende daders en beschuldigen werden verzameld en gedeeld, ter bevordering van de sociale veiligheid binnen de sportsector. Hierbij werd geconstateerd dat er onvoldoende grondslag is voor de verwerking van strafrechtelijke gegevens, en dat het privacybelang van de betrokkenen zwaarder woog. De grondslag van een «gerechtvaardigd belang» hield geen stand.

Vraag 9

Hoe staat u tegenover het oprichten van één onafhankelijk, landelijk meldpunt voor gedrag, intimidatie en andere vormen van machtsmisbruik? Bijvoorbeeld naar voorbeeld van het voornemen om een onafhankelijk integriteitscentrum voor de sport op te zetten?

Antwoord 9

Zoals reeds genoemd heb ik in mijn integrale aanpak uw Kamer laten weten onderzoek te zullen doen naar de klacht- en meldprocedures. In hoeverre een centraal meldpunt van toegevoegde waarde is zal hier uitdrukkelijk ook onderdeel van uitmaken. Daarbij zal uiteraard ook naar ervaringen van meldloketten in andere sectoren gekeken worden, zoals het door u aangehaalde onafhankelijke Integriteitscentrum voor veilige sport. Voor nadere toelichting over het belang om hierbij de privacywetgeving in ogenschouw te nemen, verwijs ik naar de beantwoording van vraag 8. Verder heb ik op 11 oktober jl. uw Kamer in het debat over Onderwijskwaliteit toegezegd om mijn aanpak op drie punten aan te scherpen om tot meer eenduidigheid in klacht- en meldingsprocedures te komen. Ik zal aan de nog in te stellen regiegroep verzoeken het belang van eenduidige en zorgvuldige klacht- en meldingsafhandeling als aandachtspunt mee te nemen. Verder wil in overleg met UNL en VH komen tot een aanscherping van de afspraak in het bestuursakkoord over sociale veiligheid, zodat in de jaarverslagen in ieder geval gerapporteerd wordt over aantal en aard van de klachten en meldingen en de wijze waarop daarop is gehandeld. Ik heb regeringscommissaris Mariëtte Hamer gevraagd om in haar zienswijze op de integrale aanpak ook expliciet in te gaan op het verbeteren van de meld- en klachtafhandeling en of de optie van een centraal meldpunt daarbij van meerwaarde kan zijn.

Vraag 10

Bent u bereid om de MBO Raad, de Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland te vragen om mee te denken over een voorstel voor één onafhankelijke, landelijk meldpunt?

Antwoord 10

Zoals reeds genoemd zal ik de komende tijd aanvullend onderzoek doen naar de meld- en klachtsystemen en de mogelijkheden tot verbetering in het mbo en ho. In het programma Sociale Veiligheid werk ik nauw samen met onder andere vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen in het hbo en wo. Wanneer blijkt dat een onafhankelijk landelijk meldpunt van meerwaarde zou kunnen zijn, zal ik zeker met hen in gesprek gaan over hoe zo'n meldpunt eruit zou moeten zien. In dat geval treed ik hierover ook in gesprek met de MBO Raad.